

Stručni rad

ULOGA RAZREDNIKA KAO MOTIVATORA U PROJEKTU ZNAČKE ZA ČITANJE

Sabina Založnik
Osnovna škola Markovci

Sažetak

Razrednik se u svojoj profesiji susreće s brojnim izazovima. Njegov rad obuhvaća mnoga područja. Svakodnevno nailazi na velik broj situacija s kojima se mora nositi. Često mora izaći iz vlastitih okvira te kod učenika poticati razvoj drugih područja, a ne samo onih za koja je osposobljen. I sama sam u vrijeme razredništva naišla na prepreku – učenicima u mom razredu čitanje knjiga bilo je slaba točka. U članku opisujem kako sam kao razrednica nastojala povećati interes za čitanje knjiga i dobivanje značke za čitanje.

Ključne riječi: razrednik, uloga razrednika, čitanje, značka za čitanje.

1. Uvod

Nema škole bez razrednika i učenika. Ne postoji škola bez učitelja ni, uostalom, bez čitanja. Svi se ti čimbenici neprestano isprepliću. Mora se priznati da svi učenici ne vole čitati. Mnogo je čimbenika koji utječu na takvu situaciju. U slovenskim školama već dugi niz godina djeluje Društvo Bralna značka Slovenije (Društvo Značka za čitanje Slovenije), koje svake godine potiče učenike na čitanje. Velik utjecaj na čitanje također imaju roditelji, učitelji i razrednik.

1.1. Uloga razrednika

Uloga razrednika definirana je zakonom [4], prema kojem razrednik vodi rad razrednog odjela, analizira odgojne i obrazovne rezultate odjela, osigurava rješavanje odgojnih i obrazovnih problema pojedinih učenika ili naučnika, surađuje s roditeljima i školskom savjetodavnom službom, donosi odgojne mjere i obavlja druge poslove u skladu sa zakonom.

Različiti stručnjaci različito definiraju rad razrednika. Ažman [3] smatra da su glavni aspekti rada razrednika sljedeći:

- vođenje odjela
- vođenje pojedinog učenika
- suradnja s raznim dionicima unutar škole i izvan nje
- briga o vlastitom profesionalnom razvoju.

Uloga razrednika ovisi o specifičnoj situaciji u razrednom odjelu, karakteristikama odjela, potrebama i izazovima. Razrednik svoju ulogu treba prilagoditi potrebama razrednog odjela, a važno je da u svom nastojanju i radu obuhvati sva navedena područja. Svi koji dolaze u kontakt s razrednikom (učenici, roditelji, suradnici, ravnatelj) imaju svoja specifična očekivanja od razrednika. Razrednik bi trebao biti svjestan tih očekivanja. U skladu sa svojom autonomnom odlukom o najvažnijim aspektima svog rada, trebao bi formirati temeljnu viziju svog rada, koju će uvijek biti spreman prezentirati drugima koje susreće u izvršavanju svoje uloge. Vrlo je važno stalno razjašnjavati očekivanja i stavove o ulozi razrednika, posebice među učenicima, roditeljima i kolegama [5]. Uloga razrednika jedna je od najzahtjevnijih. Razrednik se ne bavi samo pedagoškim radom, već mora biti upoznat s raznim događajima. Mora se dodatno educirati, često je suočen s teškim izazovima, a mora poznavati i razna multimedijiska pomagala. Najvažnije je da ima pozitivnu osobnost. Budući da učenici mnogo vremena provode u školi, moraju se u njoj osjećati sigurno. I to je uloga ne samo razrednika, već i drugih učitelja. Učitelj i razrednik moraju biti pravedni prema svojim učenicima i znati ih saslušati. Ako razrednik želi dobro voditi svoj razred, mora također dobro poznavati učenike i biti upoznat sa svim njihovim posebnostima. O njima, kao i raznim zdravstvenim stanjima svog djeteta, roditelji su dužni obavijestiti razrednika. Svaki je razred cjelina za sebe i svaki je učenik osobnost za sebe. Zbog toga se razredništvo ne može provoditi prema nekom zacrtanom i utvrđenom putu ili po nekom šablonskom modelu. Nije dobro da se razrednik fokusira samo na određene zadatke, već mora pronaći zdravu ravnotežu svih aspekata rada i zadataka razrednika. Sve je to dovelo do inicijative kojom sam odlučila svjesno poticati čitanje i dobivanje značke za čitanje u svom razredu.

1.2. Društvo Značka za čitanje Slovenije

U Sloveniji postoji društvo koje potiče čitanje kod svih generacija. Godine 2002. značka za čitanje organizirana je kao samostalno Društvo Značka za čitanje Slovenije. Značka za čitanje potiče dobrovoljno čitanje u slobodno vrijeme. Neprestano se razvija kao dopuna nastavi slovenskog jezika i književnosti te radu (školske) knjižnice, a istovremeno kao izvannastavna/izvanškolska aktivnost može biti slobodnija, bliža djeci i mladima te time i uspješnija u stvaranju čitatelja za cijeli život. Značka za čitanje stalno je uključena u stručne i društvene napore poboljšanja vještina u području čitanja pojedinca i društva u cjelini [1]. Najveći dio projekta značke za čitanje odvija se u osnovnim školama. Značka za čitanje također je vrlo dobro prihvaćena u vrtićima kao Predškolska značka za čitanje, koja potiče roditelje na čitanje djeci u predškolskom razdoblju. Najnoviji je Program međugeneracijskog čitanja, koji nastoji potaknuti povezivanje i suradnju različitih generacija u čitanju. Najviši ciljevi značke za čitanje ujedno su i najviši ciljevi bavljenja književnošću u školama: težnja da učenik zavoli čitanje, da visoko vrednuje i ima pozitivan odnos prema književnosti te da mu čitanje postane izvor estetskog i svestranog užitka. Znački za čitanje pripisujemo tri glavna cilja koji se prenose na poseban (drugačiji, neformalan) način i kojima pridajemo različitu važnost [2]:

- razvijanje vještine čitanja
- razvijanje kulture čitanja i
- stjecanje znanja o književnosti.

Zadaci značke za čitanje [2]:

- podržavati osnovne ciljeve nastave materinskog jezika razvijanjem svjesnog, kreativnog čitanja i tehnika te vještine čitanja
- razvijati kulturu čitanja učenika i promovirati knjige
- približiti učenicima dobre knjige kako bi zbog njih zavoljeli čitanje
- razvijati kreativne vještine učenika/čitatelja
- na neformalan način upoznavati književnike i njihova djela te potaknuti kritičko prihvaćanje i vrednovanje književnih tekstova.

2. Razredni projekt „Čitajmo zajedno”

2.1. Ideja projekta

Nakon pet godina rada u vrtiću ponudila mi se prilika prihvatiti posao učiteljice u osnovnoj školi. Istina je da sam matematičarka, ali knjige čine velik dio mog slobodnog vremena i to pokušavam prenijeti i na svoje učenike. U vrtiću sam mnogo pažnje posvećivala čitanju raznih priča i rekreiranju pročitano. Nekako sam očekivala da će učenici u školi voljeti čitati i da u školi neće biti problema sa značkom za čitanje. Nakon prve godine razredništva bila sam malo razočarana jer je manje od polovice učenika u razredu osvojilo značku za čitanje (5). Pitala sam se zašto interes za čitanje opada. Znala sam da moram nešto poduzeti po tom pitanju, pa sam u novoj školskoj godini odlučila provesti razredni projekt „Čitajmo zajedno“. Zamolila sam za pomoć učiteljicu slovenskog jezika koja je poučavala moje učenike. Predala mi je popis knjiga uvrštenih u projekt značke za čitanje i popis učenika koji prethodne godine nisu dobili značku kako bih ih posebno motivirala.

2.2. Provedba projekta

Učenici su imali obvezu pročitati pet knjiga. Jednu knjigu mogli su pročitati po svom izboru, dok su ostale morale biti s popisa. Pri svemu tome morala sam biti svjesna toga da svi učenici ne vole čitati. Također sam bila svjesna da u razredu imam učenike s poteškoćama u učenju, koji velik dio poslijepodneva provode učeći i krpajući rupe u znanju. Uz sve to, u razredu je bilo i nekoliko učenika koji su imali vrlo gust raspored poslijepodnevni aktivnosti. Ali to me nije zaustavilo. Želja da se učenicima približi čitanje kao nešto pozitivno i da im čitanje postane podsvjesno bila je prevelika. Pritom sam se neprestano pitala što želim postići i kako ću ostvariti zacrtani cilj, vodeći računa o svim načelima kojih se razrednik treba pridržavati. Već na početku nove školske godine učenicima sam predstavila naš razredni projekt, koji smo nazvali „Čitajmo zajedno“. U početku neki učenici nisu bili oduševljeni čitanjem, ali svi su se uključili u projekt, pogotovo kada su čuli kakvu ćemo si nagradu priuštiti na kraju projekta. Odlučila sam da ćemo prespavati u školi i imati književno-filmsku večer. Na roditeljskom sastanku obavijestila sam i roditelje, koji su podržali ideju. Plan je bio sastati se s učenicima prije nastave ili ostati nakon nastave kako bismo čitali. Također, jednom smo mjesečno sat razrednog odjela posvetili zajedničkom čitanju. Prije nego što smo krenuli s projektom, učenike sam podijelila u skupine. Svaka je skupina zapisala dogovore i predstavila ih razredu. Od svih dogovora odabrali smo najvažnije:

- sate čitanja u školi pohađat ćemo najbolje što možemo
- više slobodnog vremena provodit ćemo čitajući kod kuće
- poticati ćemo jedni druge na čitanje
- u ruke ćemo uzeti knjigu umjesto telefona.

Nakon mjesec dana dogovora naš je projekt zaživio. Učenici su vrlo odgovorno pristupili projektu. Neki su bili svjesni važnosti čitanja te uvidjeli da se i njihova razrednica trudi. Za druge je, međutim, bila primamljiva nagrada. Zanimljivo je bilo i slušati kako su učenici međusobno razgovarali o tome koja im je knjiga bila zanimljiva. Naš razredni projekt trajao je od listopada do svibnja. Sati namijenjenih čitanju u školi nije bilo dovoljno da bi učenici knjige za značku u cijelosti mogli pročitati u školi, pa je bilo potrebno čitati i kod kuće. To se pokazalo na kraju školske godine. Značku za čitanje nisu dobila 4 učenika. No, za to su vrijeme pročitati 3 ili 4 knjige koje inače ne bi pročitati, što su i sami priznali. Ipak, mogu reći da smo cilj ostvarili, jer je 14 učenika dobilo značku za čitanje, a iza nas je bilo mnogo sati čitanja. I sama sam pročitala 5 knjiga koje sam prezentirala učenicima na satu slovenskog jezika, naravno, uz nazočnost učiteljice slovenskog jezika. Odlučila sam se za knjige koje su učenicima bile poznate kako bi mi mogli postavljati pitanja vezana uz sadržaj knjiga. Učenici su u projektu značke za čitanje sudjelovali na uobičajen način. I dalje su imali iste mentore kao i prijašnjih godina, a ja sam djelovala kao motivator i pokretačka snaga. Mišljenja učenika o projektu bila su vrlo pozitivna, posebno učenika koji vole čitati. Ostali učenici također nisu dali negativna mišljenja o projektu. Stekli su osjećaj pripadnosti i razvijali složnost s cijelim razredom. Postali su povezaniiji i počeli funkcionirati kao cjelina, a ne kao pojedinačne skupine ili pojedinci.

3. Zaključak

Moj se rad sastoji od poučavanja matematike. Učenicima predmet pokušavam približiti na njima razumljiv način. Svjesna sam i uloge razrednika te koliko su važni čitanje i vještina čitanja. Uz sve zadaće koje razrednik mora obavljati, pronašla sam volju i snagu za ovaj projekt, koji se na prvu nije činio tako opsežan i u koji sam uložila mnogo truda. Iako svi učenici nisu uspjeli osvojiti značku za čitanje, znam da sam donijela pravu odluku. Na kraju godine značku za čitanje dobilo je mnogo učenika koji bi i inače dobili značku. Neki učenici, međutim, pročitali su više nego što su čitali prethodne godine. Vjerujem i znam da je svaka minuta čitanja bila vrijedna truda. Najveće zadovoljstvo bila mi je želja učenika da nastavimo s ovim projektom i u sljedećoj školskoj godini, no epidemija nam je pokvarila planove. Sa sigurnošću mogu reći da ću se spomenutom razrednom projektu vratiti s novom generacijom učenika kojoj ću biti razrednica.

4. Literatura

- [1] Društvo Bralna značka Slovenije. <https://www.bralnaznacka.si/sl/onas/predstavitev/> (Pristupljeno: 27. ožujka 2022.).
- [2] Dežman, Sonja. 1998. *Bralna značka v osnovni šoli: priročnik za mentorje bralne značke*. Skriptorij KA. Ljubljana.
- [3] Ažman, Tatjana. 2012. *Sodobni razrednik: priročnik za usposabljanje učiteljev za vodenje oddelčnih skupnosti*. Zavod Republike Slovenije za šolstvo. Ljubljana.
- [4] *Zakon o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja*. <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO445> (Pristupljeno: 28. ožujka 2022.).
- [5] *Programske smernice za delo oddelčnega učiteljskega zbora in oddelčne skupnosti v osnovnih in srednjih šolah ter v dijaških domovih*. 2005. Ministrstvo za šolstvo in šport Republike Slovenije. Ljubljana. http://portal.mss.edus.si/msswww/programi2011/programi/media/pdf/smernice/Programske_smernice_za_delo_ouz_in_os.pdf (Pristupljeno: 28. ožujka 2022.).